

ДЕРКАЧ Л.М.,

доктор психологічних наук, професор
кафедри психології, Дніпровський
Гуманітарний університет,
м. Дніпро, Україна

ПУПЧЕНКО В.А.,

магістрантка II року навчання
кафедри психології, Дніпровський
Гуманітарний університет,
м. Дніпро, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

DERKACH L.M., PUPCHENKO V.A. Theoretical foundations of the study of psychological readiness of children 5-6 years old for school. *The given article dwells on basic issues of school readiness in preschoolers to learn at a primary school. The structure and its components : communicative, cognitive, emotional and volitional as well as personal readiness are reviewed.*

Key words: *psychological readiness, primary school, kindergarten, preschooler, formation, intellectual potential.*

ДЕРКАЧ Л.М., ПУПЧЕНКО В.А. Теоретичні основи дослідження психологічної готовності дітей 5-6 років до шкільного навчання. У статті висвітлено основні питання психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання. Розглянуто компоненти комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової та особистісної готовності.

Ключові слова: психологічна готовність, початкова школа, дошкільний навчальний заклад, старший дошкільник, формування, інтелектуальний потенціал.

ДЕРКАЧ Л.М., ПУПЧЕНКО В.А. Теоретические основы исследования психологической готовности детей 5-6 лет к школьному обучению. В статье отражены основные вопросы психологической готовности детей старшего дошкольного возраста к школьному обучению. Рассмотрены компоненты коммуникативной, когнитивной, эмоционально-волевой и личностной готовности.

***Ключевые слова:** психологическая готовность, начальная школа, дошкольное учебное заведение, старший дошкольник, формирование, интеллектуальный потенциал.*

Постановка проблеми. Однією із актуальних проблем сучасної вікової та педагогічної психології є проблема психологічної готовності старших дошкільників до навчання у школі. На сьогоднішній день актуальність та дискусійність питання як у вітчизняній, так і у західній психології, обумовлена низкою факторів. Незважаючи на різницю у теоретико-методологічних підходах до аналізу проблеми, не вирішеною до сього часу залишається проблема пошуку інноваційних шляхів та засобів підготовки дітей 5-6 років до шкільного навчання.

Наукові розвідки у цьому проблемному полі, на наш погляд, орієнтовані на створення креативних умов виховання та навчання у дошкільному навчальному закладі, який є фундаментом онтогенетичного розвитку дитини, і як маркер готовності дитини до навчання в початковій школі, особливо у постковідний період.[1;2 3;4 5;6;7;8 9;12;16;17]. За словами С.Д.Максименко, «Дошкілля є тим віком і платформою, яка може винести на гребінь хвилі суспільства і держави дітей, котрі мають вступити в нову епоху творчого створюваного молодого креативного покоління, удосконалюючи суспільний лад» [12,с.259].

В контексті зазначеної проблеми особливої теоретичної і практичної значущості набуває проблема поступового переходу від освітнього простору дитячого садка до школи, як до нового етапу перемін, тобто, розвитку майбутнього першокласника. Важливою також є думка І.Д.Беха про те,що «... розвиток як певна зміна, прогресивне конструктивне зрушення має стосуватися безпосередньо психічної структури особи: процесів сприймання, пам'яті, мислення, емоцій і тих новоутворень, які на їхній основі виникають, зокрема здібностей, свідомості, рефлексії, самосвідомості» [1, с.8].

Мета дослідження. Основою цього дослідження є виявлення особливостей психологічного потенціалу старшого дошкільника для навчання у школі та специфіки його формування серед дітей старшого віку 5-6 років за умов дитячого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як свідчать результати проведеного нами огляду наукових джерел вітчизняних [1;2 3;4 5;6 7;8 ;9;10; 11;12;13;14;15] та закордонних дослідників[20;21;22] із зазначеної вище проблеми, більшість дітей у першому класі загальноосвітньої школи є неготовими, не адаптованими до входження в систему навчання початкової школи.

Позиції багатьох авторів [1; 4 ;6;7;11;12;13] сходяться на тому, що основна причина так званої неспроможності дитини в школі – брак психологічної готовності до навчання в школі, «низька функціональна готовність», тобто не

відповідність рівня розвитку певних структур мозку, нервової системи та вищих психічних функцій до виконання програмних завдань початкової школи. Типовими проявами не відповідності є: стан здоров'я шестилітніх дітей, адаптаційні труднощі перехідного періоду, брак компетенцій у комунікації з іншими дорослими, а головне, на наш погляд, відсутність навичок саморегуляції і самоконтролю як його складової.

Як відомо, освітній простір дошкільника пов'язаний з навчанням та вихованням у дошкільному навчальному закладі. Серед психологів та фахівців не існує консенсусу щодо уніфікованих, вікових вимог щодо організації освітнього простору в дитячому навчальному закладі в епоху digital та IT-технологій. Маємо обмежену кількість наукових, лонгitudних досліджень, які б фокусували увагу на індивідуальних та диференційованих підходах до навчання дітей у дитячих навчальних закладах, щоб забезпечити гармонійне **входження кожної дитини до системи шкільного навчання**. Запровадження сучасних стандартів дошкільної та початкової освіти в різних країнах стикається з перешкодами та не вирішеними проблемами, які є «...чіткими сигналами вираженого неблагополуччя у дитячій освіті..[1,7]. Виникають проблемні питання, зокрема стосовно освіти у дитячому садку, зокрема:

- Якою є візія психологів, педагогів, вихователів, фахівців стосовно цінностей виховного колективу дитячого садочка?
- Яка є місія дитячого садка в суспільстві?
- Яким має бути ідеальний дитячий садок, в чому його цінність? [1, с.18].

У дослідженнях науковців [20; 21] діти старшого дошкільного віку відповіли, що мріють про дитячий садок, в якому зміни пов'язані із «умними веселощами». Як вважає І.Д.Бех «дитячий садок –це місце, де готують дітей до майбутнього життя, продовженню навчання у школі» [1, с.18].

Отже, освітній процес з раннього дитинства має забезпечити підготовку дитини до самостійного життя, розвиток його творчих здібностей, зацікавленості, ініціативи, успішної комунікації із дорослими, інтересу до пізнання оточуючого світу, який буде умовою креативного виховання дитини у дошкільному віці.

Великий внесок в успішну адаптацію першокласника в освітньому сучасному середовищі, на думку психологів із Чехії, відіграє темперамент та особистість дитини [22], які сформувалися на попередньому етапі розвитку. Якраз на етапі отримання дошкільної освіти починається формування особистості дитини, її громадська спрямованість, соціальні навички, а також формується особистісний духовно-моральний розвиток. Тому « центральним завданням у дошкільному віці виступає благодатна зміна внутрішнього світу дитини» [1,с.20], яка визначає значущість дитсадка як організаційно-публічної форми освіти дошкільнят.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо формування психологічної готовності до навчання у дошкільній освітній установі та виховання дітей старшого дошкільного віку з погляду теоретичних робіт та досліджень різних психологів та педагогів у країні та за кордоном. Виходячи з мети нашого дослідження, теоретико-методологічну значущість мають напрацювання та висновки з проблеми психологічної готовності дошкільників обґрунтовані в працях І.Д.Беха, І.М.Білої, Л.І. Божович, Л.С.Виготського, А.Грудненко, Н.І.Гуткіної, Д.Б.Ельконіна, О.В.Запорожця, Е.Е.Кравцової, О.М.Леонтьєва, В.С.Мухіної, В.Д.Шадрикова та інших.

Н.І.Гуткіна [5] визначила, що психологічна готовність до шкільного навчання - це рівень психічного розвитку, достатній для того, щоб дитина дошкільного віку могла освоїти шкільну програму в системі навчання з однолітками. А.Грудненко [6] довела, що готовність до шкільного навчання означає, що психіка дитини перебуває у ідеальному стані. А це означає забезпечення прийняття системи вимог, що висувуються початковою школою, та вчителем, та успішне освоєння дитиною нових видів діяльності та нових соціальних ролей. Сучасне трактування психологічного аспекту готовності до навчання залежить від різноманітності її складових: за словами Я.Л.Коломінського, [11], Л.А.Венгера [16] психологічний розвиток включає емоційну, особистісну та інтелектуальну сфери.

Таким чином, вищенаведені визначення поняття психологічна готовність дітей дошкільного віку до навчання у початковій школі віддзеркалює різні траєкторії дослідницьких пошуків вирішення означеної проблеми. При цьому, з нашої позиції, бракує спроб лонгітюдних, системних психологічних досліджень готовності дітей до навчання як в дитячому садку, та і в початковій школі.

Основні структурні елементи психологічної підготовки дітей до шкільного навчання також описані у наукових працях зарубіжних психологів Я. Йерасека, А. Керна, С.Штребела.. Відмінною особливістю даного дослідження є те, що в центрі проблеми знаходяться інтелектуальні здібності дитини, які А. Керн, Й.Йерасек та С.Штребел називають диференційованим сприйняттям, доволіною увагою, аналітичним мисленням та іншими здібностями дитини у «ментальній галузі». Автори також надають визначення та характеристики складових компонентів структури готовності до шкільного навчання через поняття «зрілість». На думку психологів, емоційна зрілість означає емоційну стабільність та відсутність або малу кількість імпульсивних реакцій у дитини. Соціальна зрілість пов'язана з потребою дитини у спілкуванні з іншими людьми, здатністю відповідати інтересам та прийнятим умовам групи дитини, а також здатністю брати соціальну роль дитиною молодшого шкільного віку в умовах державної школи.

Перейдемо до аналізу специфіки проведених досліджень у 20 та 21 сторіччі на проблему психологічної готовності до навчання у школі. Проблематика дошкільного навчання відображена в наукових дослідженнях, І.Д.Беха, І.М.Білої, Л.І.Божович, Л.С.Виготського, Д.Б.Ельконіна, Д.А.Венгер, Є.Є.Кравцової Н.І.Гуткіної, С.Д.Максименко, В.Д.Шадрикова та інші. Концепція готовності до навчання у школі як комплекс якостей, що формують вміння навчатися, розкрито в роботах А.В.Запорожця [7]. За автором, поняття готовності до навчання включається усвідомлення значення навчальних завдань та їх практичного характеру, розуміння способів їх виконання, вміння планувати, контролювати та самооцінювати результати, розвивати свої вольові якості.

Н.Ф.Гуткіна[5] зауважує, що традиційно виділяють три сфери шкільної зрілості: інтелектуальну, емоційну, соціальну. Н.Г.Салміна [18] виділяє три параметри психологічної готовності до освітньої діяльності: а) усвідомленість як одна з причин навчальної діяльності; б) рівень сформованості семіотичних функцій; в) особистісні параметри, зокрема, особливості комунікації.

Актуальною залишається проблема мовленнєвої підготовленості дошкільників до комунікації з дорослими за умови навчання та виховання у дитячих навчальних закладах в наукових працях Є.Є.Кравцової [10]. Характеризуючи психологічну готовність до школи дітей дошкільного віку, автор основну увагу приділяє аналізу ролі спілкування у формуванні дитини в онтогенезі. І, навпаки, Н.В. Шадриков [17] представляє психологію готовності до освіти у школі як структури, що складається з навчальних та освітніх якостей.

Л.І.Божович [3] вважає готовність навчатися як набір кількох пов'язаних із процесом функціонування вищих психічних функцій, їх розвиток є критичним в організованій підготовці школи. Дослідниця виділяє низку факторів розвитку психіки дитини, які найбільше впливають на успішне навчання у школі. У тому числі – рівень мотивації дитини, зокрема пізнавальних і соціальних мотивів вчення, достатній рівень розвитку довільної мови та інтелекту. Найбільш важливим у психологічній підготовці дитини до школи, вважала Л.І. Божович, є план мотивації до навчання, який містить дві групи мотивів учіння:

1. широкі соціальні мотиви вчення та мотиви, що належать до потреб дитини спілкуватися з оточуючими людьми, оцінювати їх та займати певну позицію в системі, доступній їй суспільним відносинам;

2. мотиви, пов'язані з безпосередніми навчальними заняттями або пізнавальними інтересами дітей, потребою в інтелектуальній творчості та в освоєнні нових умінь, навичок та знань. Дитина, готова та мотивована до шкільного навчання має потреби навчатися. Виникає питання до дитини: «А для чого вчитися?». Правильною, на наш погляд, має бути відповідь:

Вчитися для того, щоб навчитися вчитися самостійно протягом усього життя.

Ці дві потреби сприяють формуванню нових взаємин дитини з навколишнім середовищем, названого Л.І.Божович «внутрішнім становищем школяра». Цьому Л.І.Божович приділяла велику увагу, вважаючи, що «внутрішні позиції школяра» можуть бути критеріями готовності до навчання в школі. Новоутворення «Внутрішні позиції школяра», що виникає на кордоні з дошкільним та молодшим шкільним віком і є сплавом двох потреб – пізнавальних та потреб у спілкуванні з дорослими нового рівня, дозволяє дитині включитися у процес навчання як суб'єкт діяльності, виражений у свідомій формі та здійсненні намірів, цілей, тобто. свідомої поведінки учнів.

Д.Б.Ельконін[19] виокремив вихідні положення підготовки дошкільників до школи, і на перше місце поставив формування передумов для навчального процесу. Він визначив найважливіші передумови для того, щоб дитина орієнтувалася на систему шкільних робочих правил, її вміння чути та працювати за інструкціями дорослих, її вміння виконувати завдання за зразками та інші. Всі наведені чинники є наслідком особливостей розвитку дитини у перехідному періоді від дитячого віку до молодшого шкільного віку. Д.Б.Ельконін підкреслив, що у процесі переходу від дитячого віку до шкільного віку діагностичні схеми повинні включати діагностику та аналіз новоутворень дитячого віку, та початкові форми діяльності у наступному періоді.

Таким чином, в розглянутих наукових психологічних дослідженнях загальним фактором є теза, що запорукою успіху переходу школяра в шкільне навчання є повноцінна, розгорнута ступінь дошкільного навчання з характерним для неї видом діяльності та особливостями психічного розвитку. Для поступового розвитку якості, необхідних системному навчанню у школі, ці види діяльності можуть успішно застосовуватись. Також однією з головних завдань виховання та освіти дітей у дошкільному віці є розвиток їхньої здібності, тобто їх когнітивних якостей, необхідних для засвоєння різних видів діяльності, а також успішного їхнього здійснення.

Особливо нагальними останнім часом є наукові дослідження інтелектуального компоненту структури готовності до шкільного навчання [7;11 ; 16;17;20; 21; 22] [Проаналізуємо шляхи діагностики інтелектуального компоненту готовності дитини до школи . З метою діагностики інтелектуальної готовності дітей до навчання у початковій школі запропоновано низку методик, зокрема:

1. Дослідження образно-логічного мислення мислення: «4-й зайвий». розроблена Л. С. Виготським.

2. Дослідження словесно-логічного мислення по Йерасеку[]. Вимірюючи інтелектуальну готовність дитини до навчання, психолог визначає розвиток вербального та невербального інтелекту дитини та загального рівня її розумової активності.

3. Особистісний компонент готовності до навчання у школі складається з цілого ряду показників:

- Дитина повинна чітко усвідомлювати свою внутрішню позицію, умінням спілкуватися з учителем, учнями.
- Для діагностики особистісної готовності до школи використовуються такі методики: «Сходинки» Дембо-Рубінштейн, «Хто більше» О.Кравцової.

4. Емоційний компонент готовності дитини до навчання проявляється в тому, що вона прямує до школи із задоволенням, радістю, довірою. Ці переживання роблять її відкритою для контактів з учителем, новими товаришами, підтримує впевненість у собі, прагнення знайти своє місце серед однолітків. Емоційно-вольова та особистісна готовність визначається за методиками «Графічний диктант», «Хатка».

5. Дослідження рівня вольової регуляції розроблено Івановою Л.С. Вольовий компонент готовності виявляється в умінні керувати своєю поведінкою, у певному рівні розвитку довільності пізнавальних процесів. Навчання в школі вимагає довільного сприйняття, тобто вміння не тільки слухати, але й чути вчителя, товаришів, довільного запам'ятовування й відтворення, вміння довільно виконувати дії, робити не тільки те, що цікаво, а й те, що потрібно, доводити почату справу до кінця.

6. Узагальнення переживань дитиною проявляється в утраті безпосередньої поведінки, в узагальненому сприйнятті діяльності, у довільності поведінки, здатності підкоряти свою поведінку певним шкільним правилам і вимогам, виступає суттєвим компонентом психологічної готовності до шкільного навчання. Для діагностики цього компоненту придатні методики: «Будиночок» І.Дубровіної, «Так і ні не говори» О.Кравцової,;

7. Дослідження сформованості загальних уявлень й умінь по Керну – Йерасеку.

8. Психологічна готовність – це також розвиток довільної регуляції діяльності. Для цього використовується методика Й.Шванцара.

9. На особливу увагу, з нашої точки зору, заслуговує «Діагностика цінностей виховного колективу дитячого садку», запропоновану І.Д.Бехом [1, 18-20].

Психодіагностичний інструментарій, що запропонований, містить 5 основних блоків:

1. Система (ієрархія) декларованих цінностей- до яких виховний колектив прагне- на основі соціальних норм, як регуляторів, або на рівні потреб; наводиться низка питань, наприклад:

Чого не знайти в іншому дитячому садку?

Яким має бути ідеальний дитячий садок, в чому його цінність?

2. *Ступінь ціннісної єдності*- наскільки заявлені цінності поділяються її членами- проблемні точки, зони неузгодженості – ступінь єдності розуміння. Запитання:

3 чим у Вашому дитячому садку Ви не зовсім згодні, що хотілось би змінити?

3. *Прояв ціннісних пріоритетів у цільових настановах колективу* – цілі, як результат, до якого прагне колектив. Запитання:

4. *Яка місія дитячого садка у суспільстві?*

Способи подання базових цінностей в колективі Запитання:

Чи є в Вашому дитячому садку спеціальні процедури, способи, форми в межах яких новачкам пояснюється «що добре і що погано»?

5. *Наявність носіїв цінностей, відтворення цінностей у нових поколінь*. Питання:

Чи виховуються в дитячому садку діти/ онуки випускників?

Висновки. Готовність дітей 5-6 років до шкільного навчання є актуальною, до сього часу не вирішеною ,багатокомпонентною проблемою і потребує, з нашої точки зору, комплексного психологічного дослідження. Специфіка та новоутворення дошкільного віку , його потенціал мусять мати комплекс сформованих складових готовності до навчання у школі: духовно-моральні, мотиваційні, комунікативні, когнітивні, емоційні – вольові, особистісні . Особистісна, індивідуальна підготовка до шкільного навчання виявляється у відношенні дитини до школи та вчителів, а також у формуванні у дитини інтелектуальних якостей, що сприяють спілкуванню з учителем та колегами. Інтелектуальна підготовка передбачає, що дитина має певний кругозір і запас конкретних знань. У дитини мають бути планомірні та розбірливі сприйняття, елементи теоретичного зв'язку з матеріалом, що вивчається, узагальнені форми мислення, основні логічні операції. Індивідуальна готовність передбачає також формування дитиною початкових навичок у галузі освітньої діяльності, вміння виділяти навчальні завдання та перетворювати їх на самостійне завдання діяльності. Вольова підготовка - високий рівень усвідомленого поведінки, управління психічними процесами, діями; освоєння такої структури діяльності та дії, в якій усвідомлені мотиви, цілі, мобілізовані зусилля, спрямовані та регулюються психічні дії. У дошкільному віці, , за допомогою організації ігор, занять, можна формувати навички довільного контролю психічних процесів: уваги, пам'яті, мови та поведінки відповідно до вимог початкової школи. Рівень розвитку волі в у дітей різний, але особливістю є підпорядкування мотиву, що дозволяє дитині контролювати свою поведінку та необхідну навчальну діяльність. Ієрархічні мотиви надають дитині певний

напрямок і дозволяють підпорядковувати ситуативні, приватні спонукання важливішими, стійкішими цілями та намірами.

В даний час досить високий рівень підготовки для шкільного навчання отримують менше половини старших дошкільнят, що є одним з найважливіших психологічних та педагогічних завдань, а також є одним із найактуальніших завдань, які привертають увагу вченого-дослідника. Перехід дитини до школи є переломним моментом у житті дитини і особливо важливий з погляду соціально-психологічного стану дитини, оскільки дитина повинна перейти до нових умов діяльності, нових відносин з дорослими та однолітками, нового стану буття у суспільстві.

Таким чином, психологічна готовність до шкільного навчання сприймається як рівень психологічного розвитку, достатній і необхідний для освоєння шкільної програми у навчальному середовищі з однолітками. Психологічна готовність дитини дошкільного віку до навчання у школі є найважливішим етапом у психологічному розвитку дошкільника.

Як було наведено вище, психологічна готовність до навчання – це багатовимірне поняття. Вона передбачає наявність окремих знань чи навичок, а передбачає наявність всіх ключових елементів.

Аналіз робіт зарубіжних психологів, згаданих раніше, демонструє, що дитина дошкільного віку повинна не тільки мати достатні навички та знання для освоєння шкільної програми, а й уміти взаємодіяти з однолітками, виконувати вимоги вчителя та шкільного розпорядку (темперамент та готовність). Тому дитина дошкільного віку, що вступає до початкової школи, повинна мати достатню інтелектуальну, емоційну та соціальну зрілість, і від цих факторів залежить успішність його не тільки шкільного життя, а й майбутні успіхи в дорослому житті.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Дошкільна освіта: трансформаційні орієнтири // Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць/ Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2020. - С.7-20.
2. Біла І.М. Психологічні аспекти готовності до шкільного навчання // Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць/Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2020. С.31-42.
3. Божович Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте. Спб.: Питер., 2008
4. Выготский Л. С. Вопросы детской психологии: учеб. пособие / Л. С. Выготский. — М.: Юрайт, 2017.
5. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. — 5-е изд. — СПб.: Питер, 2011

6. Грудненко Е.А. Психологическая готовность к школе. Подходы отечественных психологов к определению психологической готовности // Тенденции развития педагогической науки: Материалы межд. заочной науч.-практ. конф. 23 октября 2010 г.
7. Запорожец А.В. Избранные психологические труды. Директ-Медиа, 2008.
8. Закон України «Про дошкільну освіту». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
9. Иирасек Я. Диагностика школьной зрелости.- В кн.: Шванцара И. и др. Диагностика психического развития.- Прага, 1978.
10. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. – 3-е изд. – СПб.: Речь, 2010.
11. Коломинский Я.Л., Полюк Е.А. Учителю о психологии шестилетнего школьника. -Минск: Белорусская энциклопедия, 2002.
12. Максименко С.Д. Лідерів і творчих особистостей необхідно проектувати, формувати та створювати // Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи:збірник наукових праць/ Хмельницький:ФОП Мельник А.А., 2020. С.258-260.
13. Мухина В.С. Что такое готовность к учению? // Начальная школа До и После. – 2010.
14. Нижегородцева Н.В. Проблема готовности к обучению в культурно-исторической теории развития Л.С. Выготского // Ярославский педагогический вестник. – 2012. – № 1. – Том II (Психолого-педагогические науки).
15. «Нова українська школа». Концептуальні засади реформування середньої школи. Мін. осв. і науки України 27.10.2016. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
16. Особенности психического развития детей 6 – 7-летнего возраста / Под ред. Д.Б. Эльконина, А.Л. Венгера. — Москва, «Педагогика», 1988. — 133с..
17. Развитие младших школьников в различных образовательных системах / Под ред. В.Д. Шадрикова. – М.: Логос, 2011.
18. Салмина Н.Г. Знак и символ в обучении. — М.: Издательство Московского университета, 1988. — 288 с. .
19. Эльконин Д.Б. Психология игры. – 3-е изд. – М.: Владос, 2010
20. Brown C., Barry D. (2020). Make Kindergarten “ Funnier”. Examining How Kidergarteners Made Sense of the Changed Kindergarten. Teachers College Record 123 (6): 1-28.
21. Sandberg A., Brostrom S, Johansson I et al. (2015). Children’s Perspective on Learning: An International Study in Denmark, Estonia, Germany and Sweden. Early Childhood Educ. J. Springer Publication DOI 10.1007/s10643-015-0759
22. Potmesilova P., Potmesil M. (2021). Temperament and School Readiness – A Literature Review. Front.Psychol. 2021:12:599411.doi: 10.3389/fpsyg.2021.599411.

Transliteration of References:

1. Bekh I.D. Doshkilna osvita: transformatsiini oriientyry //Doshkilna osvita v konteksti idei Novoi ukrainskoi shkoly: zbirnyk naukovykh prats/ Khmelnytskyi:FOP Melnyk A.A.,2020.-S.7-20.
2. Bila I.M. Psykholohichni aspekty hotovnosti do shkilnoho navchannia // Doshkilna osvita v konteksti idei Novoi ukrainskoi shkoly: zbirnyk naukovykh prats/Khmelnytskyi: FOP Melnyk A.A., 2020. S.31-42.
3. Bozhovich L. I. Lichnost i eYo formirovanie v detskom vozraste. Spb.:Piter., 2008
4. Vyigotskiy L. S. Voprosy detskoy psikhologii: ucheb. posobie / L. S. Vyigotskiy. - M.: Yurayt, 2017.
5. Gutkina N.I. Psihologicheskaya gotovnost k shkole. –5-e izd. – SPb.: Piter, 2011
6. Grudnenko E.A. Psihologicheskaya gotovnost k shkole. Podhodyi otechestvennyih psikhologov k opredeleniyu psikhologicheskoy gotovnosti // Tendentsii razvitiya pedagogicheskoy nauki: Materialyi mezhd. zaachnoy nauch.-prakt. konf. 23 oktyabrya 2010 g.
7. Zaporozhets A.V. Izbrannyye psikhologicheskie trudyi. Direkt-Media, 2008. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu». Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
8. Iyrasek Ya. Dyahnostyka shkolnoi zrelosti.- V kn.: Shvantsara Y. y dr. Dyahnostyka psykhycheskoho razvytyia.- Praha, 1978.
9. Yirasek Ya. Diagnostika shkolnoy zrelosti.- V kn.: Shvantsara I. i dr. Diagnostika psihicheskogo razvitiya. - Praga, 1978.
10. Kravtsova E.E. Psihologicheskie problemy gotovnosti detey k obucheniyu v shkole. – 3-e izd. – SPb.: Rech, 2010.
11. Kolominskiy Ya.L., Poliko E.A. Uchitelyu o psikhologii shestiletnego shkolnika. - Minsk: Belorusskaya entsiklopediya, 2002.
12. Maksymenko S.D. Lideriv i tvorchykh osobystostei neobkhidno proektuvaty, formuvaty ta stvoriuvaty // Doshkilna osvita v konteksti idei Novoi ukrainskoi shkoly:zbirnyk naukovykh prats/ Khmelnytskyi:FOP Melnyk A.A., 2020. S.258-260.
13. Muhina V.S. Chto takoe gotovnost k ucheniyu? // Nachalnaya shkola Do i Posle. – 2010.
14. Nizhegorodtseva N.V. Problema gotovnosti k obucheniyu v kulturno-istoricheskoy teorii razvitiya L.S. Vyigotskogo //Yaroslavskiy pedagogicheskiy vestnik. – 2012. – # 1. – Tom II (Psihologo-pedagogicheskie nauki).
15. «Nova ukrainska shkola». Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. Min. osv. i nauky Ukrainy 27.10.2016. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

16. Osobennosti psicheskogo razvitiya detey 6 – 7-letnego vozrasta / Pod red. D.B. Elkonina, A.L. Vengera. – Moskva, «Pedagogika», 1988. – 133 s.
17. Razvitie mladshih shkolnikov v razlichnyih obrazovatelnyih sistemah / Pod red. V.D. Shadrikova. – M.: Logos, 2011.
18. Salmina N.G. Znak i simvol v obuchenii. – M.: Izdatelstvo Moskovskogo universiteta, 1988. - 288 s. .
19. Elkonin D.B. Psihologiya igryi. – 3-e izd. – M.: Vlos, 2010
20. Brown C., Barry D. (2020). Make Kindergarten “Funner”. Examining How Kidergarteners Made Sense of the Changed Kindergarten. Teachers College Record 123 (6): 1-28.
21. Sandberg A., Brostrom S, Johansson I et al. (2015). Childrens Perspective on Learning: An International Study in Denmark, Estonia, Germany and Sweden. Early Childhood Educ. J. Springer Publication DOI 10.1007/s10643-015-0759
22. Potmesilova P., Potmesil M. (2021). Temperament and School Readiness – A Literature Review. Front.Psychol. 2021:12:599411.doi: 10.3389/fpsyg.2021.599411.

DERKACH L.M.

Doctor of Psychological Sciences, Professor of Psychology, Dnipro University, Humanities, Dnipro, Ukraine

E-mail: lydia48@i.ua

PUPCHENKO V.A.

Master's student of the second year of study at the Department of Psychology, Dnipro University for the Humanities, Dnipro, Ukraine

E-mail: viktorija66571@gmail.com

**THEORETICAL FUNDAMENTALS OF RESEARCH OF PSYCHOLOGICAL READINESS
OF CHILDREN 5-6 YEARS OLD TO SCHOOL EDUCATION**

<https://doi.org/10.38014/osvita.2021.88.19>